

УДК 811.1613(075.09)

УКРАЇНСЬКА МОВА ДЛЯ ВІЙСЬКОВИКІВ
(до виходу в світ у Національній академії сухопутних військ імені гетьмана
Петра Сагайдачного навчального посібника-практикуму)

Клавдія Панасюк

*Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
Кафедра гуманітарних наук
вул. Героїв Майдану, 32, Львів 79012,
тел.: 096-44-99-831*

У статті «Українська мова для військовиків» обґрунтовується думка про те, що, орієнтуючись на кожен фах, варто укласти вузькогалузеві посібники з ділового українського мовлення. Адже кожна сфера діяльності має свої характерні особливості та пріоритетні аспекти.

Навчальна дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням» у ВНЗ містить такі окремі розділи: основи фахового мовлення, сучасний діловий документ, основи теорії риторики та практичного ораторського мистецтва. Для більш ефективного їх практичного засвоєння курсантами, на кафедрі гуманітарних наук Академії розроблено і вже готується до друку навчальний посібник-практикум «Українська мова за військово-професійним спрямуванням», який побачить світ ще у цьому 2017 році.

Зміст посібника і його структура підпорядковані шляхетні меті – допомогти курсантам і слухачам під час вивчення навчальної дисципліни в Академії, а також у подальшій практичній діяльності вже у військах.

Ключові слова: українська мова за професійним спрямуванням, професійне мовлення, військове мовлення, формування фахової мови.

DOI <http://dx.doi.org/10.30970/uf1.2018.13.1989>

Постановка проблеми. У військовій справі завжди цінувалася і цінується фахова підготовка офіцера, його вміння та навички, що часто зведені до автоматизму. Та сучасні воєнні події на південному сході України віддзеркалили, що стійкість наших бійців, їхній бойовий дух, відчайдушність, залежать від патріотичної налаштованості їхніх командирів, усвідомлення ними відповідальності своєї місії та готовності до кінця захищати рідну землю.

Бойовий дух вселяє і підтримує у своїх підлеглих їхній командир. А сила і витривалість бойового духу залежить від того, як офіцер командир налагоджує особистісні стосунки зі своїм підрозділом. Чи уміє він бачити у кожному з воїнів особистість, чи доброзичливо до них ставиться? Командир будь-якої військової ланки має уміти обрати й підтримати задля досягнення професійної мети найбільш адекватний в конкретній ситуації стиль спілкування. Тобто бути не просто мовцем, а володіти належною мовною та мовленнєвою культурою.

Цьому мають навчатися майбутні офіцери-військовики у стінах своїх Alma mater – військовій академії. І, у першу чергу, на заняттях з навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням». Саме їй серед інших гуманітарних предметів належить пріоритетне місце. Адже вона, як жодна з інших, сприяє засвоєнню та виявленню знань з інших навчальних дисциплін, а пізніше доведенні тих знань до підлеглих у сфері практичної діяльності вже у військах.

Мета статті – обґрунтування доцільності укладати вузькогалузеві посібники з ділового українського мовлення, бо кожна сфера діяльності має свої характерні особливості та пріоритетні аспекти.

Вклад основного матеріалу. Програма навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» у військовій академії побудована за кредитно-модульною системою, в якій виокремлено чотири змістові модулі: «Основи фахового мовлення», «Сучасний діловий документ», «Основи риторики», «Ораторське мистецтво», кожен з яких складається з окремих узагальнених тем, підтем, блоків.

У першому курсанти вивчають особливості конспектування та мовні норми. Цей змістовий модуль спрямовує тих, хто навчається на удосконалення шкільних мовно-стилістичних знань з української мови, зокрема, ознайомлення курсантів з науковими основами сучасного правопису та підвищення рівня їхньої грамотності.

Наступний розділ скерує увагу і зусилля тих, хто навчається на застосування лексичних, морфологічних, синтаксичних норм української мови у військовій документації. Це особливо актуально зараз, коли у Збройних силах України здійснюється активна робота щодо ведення діловодства українською мовою. Велика увага надається офіційно-діловому стилю, що відображає рівень освіти військовиків та їхньої культури.

Знання з основних етапів розвитку світового красномовства курсанти отримують у розділі «Основи риторики». Тут вчать оволодівати методом риторичного аналізу текстів різних типів, використовують досвід відомих промовців, що дає змогу виробити уважне і критичне ставлення до свого мовлення та сучасної суспільної мовної практики.

Офіцер-військовик має уміти виголосити промови різних типів, а перед цим їх укласти. Бути обізнаним з різноманітними формами ділового спілкування: знати, як результативно провести службову нараду чи бесіду зі своїми підлеглими, як з користю для справи та іміджу своєї установи бути дієвим учасником зустрічі з представниками ЗМІ, володіти коректними навичками ведення розмови зі стаціонарного чи мобільного телефонів тощо. Разом з тим військова сфера, як і усяка інша професійна, дає ґрунт для суперечок. Життя показує, що не завжди учасники суперечок можуть гідно себе поводити. Не вміють грамотно і толерантно розкритикувати точку зору опонентів, не можуть чітко й зрозуміло висловити свою позицію, побудувати конкретну аргументацію. А, отже, переконати особу, з якою довелось посперечатися. Ці знання та уміння майбутні офіцери-військовики здобувають при вивченні модульної частини «Ораторське мистецтво».

Більша частина навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» в Академії сухопутних військ складається з практичних занять. Змістовні модулі включають: 16 лекційних годин, 44 – практичні та 15 годин самостійної роботи. На сьогодні теоретична складова предмету достатньо забезпечена підручниками та навчальними посібниками. Для більш ефективного

засвоєння навчальної дисципліни необхідна та література, яка би спрямувала зусилля курсантів на активне здобуття нових знань і формування та вдосконалення їх умінь під час самостійної роботи. З цією метою на кафедрі гуманітарних наук розроблено і вже підготовлено до друку навчальний посібник-практикум «Українська мова за професійним спрямуванням», який побачить світ ще у цьому 2017 році.

У майбутньому посібнику-практикумі передбачено систематизацію та закріплення знань курсантів і слухачів усіх змістових модулів курсу Українська мова за професійним спрямуванням. Він зорієнтований на удосконалення та поглиблення знань української літературної мови. Націлює на дотримання вимог усного та писемного мовлення, а також набуття навичок комунікативного виправданого використання засобів мови в різних військових ситуаціях, під час укладення документів і дотримання етикету ділового спілкування.

З цією метою в посібнику подаються різні усні та письмові завдання, які скеровують і коригують мисленнєво-мовленнєву діяльність тих, хто навчається, активно розвиваючи разом із тим їх творчі здібності. Виконання багатьох вправ потребуватиме роботи зі словником та іншою довідковою літературою.

Кожен розділ завершується тестовими завданнями, які допоможуть курсантам і слухачам перевірити в повному обсязі лексичні, орфографічні, пунктуаційні та стилістичні норми української літературної мови, правила укладення документів, етикету військово-службового спілкування.

Висновки. Зміст посібника і його структура підпорядковані шляхетній меті – допомогти курсантам і слухачам під час вивчення навчальної дисципліни, а також у наступній практичній діяльності у військах. Адже сучасний український офіцер не може жити лише запасом академічних знань з рідної мови. Він повинен займатися удосконаленням мови упродовж життя. Бо мовлення офіцера-військовика свідчить про його інтелект, освіченість, вихованість, гідність, повагу до себе та інших. Потрібно пам'ятати і про те, що офіцер має виховувати своїх підлеглих оборонцями не лише української держави, а й українського слова як національного багатства.

Стаття надійшла до редакції 15.08.2017

доопрацьована 25.08.2017

прийнята до друку 12.09.2017

**UKRAINIAN LANGUAGE FOR THE MILITARY.
(Before the release at the National Army Academy named after Hetman Petro
Sahaidachny of the training manual – workshop)**

Klaudia Panasiuk

Hetman Petro Sahaidachny National Army Academy

Department of Humanities,

32 Heroes of Maidan street, Lviv, Ukraine, 79012

phone: +380964499831

The article “Ukrainian for Military Personnel” justifies the idea, that, focusing on each profession, it is necessary to conclude narrow - bodied Ukrainian business language aids. After all, each sphere of activity has its own distinctive features and priority aspects.

The academic discipline “Ukrainian for professional orientation” in higher military educational institutions contains the following separate sections: fundamentals of professional speech, modern business document, fundamentals of theory of rhetoric and practical speaking. For more effective their practical learning by cadets, the Department of Humanities of the Academy has developed and is already preparing for publication a textbook - practical workshop: “Ukrainian language for military - professional communication”, which will see the world in 2017.

The contents of the manual and its structure are subordinated to the noble goal - to help cadets and students during the study of academic discipline in the academy, as well as in the further practical activities of the troops.

Key words: Ukrainian language for professional orientation, professional speech, formation of professional language.